

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Tildelingsbrev til Statens lånekasse for utdanning for 2023

Innhold

1 Innledning	3
2 Kunnskapssektorens målbilde	3
3 Mål og styringsparametere for 2023	4
4 Overordnede utfordringer og prioriteringer	4
4.1 Prioriterte oppgaver og oppdrag.....	5
<i>Lånekassens faglige rådgivningsrolle</i>	5
<i>Oppdrag om utdanningsstøtte til fleksible utdanninger for voksne</i>	5
4.2 Budsjett og regelverk	8
4.3 Kontroll – misbruk og feil.....	9
5 Tildeling av midler	9
5.1 Kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning	10
5.2 Øvrige poster på kap. 2410	11
5.3 Kap. 5310 Statens lånekasse for utdanning.....	11
5.4 Kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning.....	11
6 Fullmakter	11
6.1 Fullmakter i tilknytning til Stortingets budsjettvedtak.....	11
6.2 Videre delegering av fullmakter delegert fra Kongen og Finansdepartementet	11
6.3 Fullmakt til å utbetale erstatning som følge av krav mot staten.....	12
7 Andre føringer	12
7.1 Regjeringens fellesføringer til alle statlige virksomheter	12
7.2 Føringer for Kunnskapsdepartementets underliggende virksomheter	13
7.3 Andre føringer	14
8 Rapportering	14
8.1 Rapportering på overordnede mål	14
8.2 Årsrapport.....	14
8.3 Publisering av årsrapport, årsregnskap og tildelingsbrev	15
8.4 Innspill til Prop. 1 S (2023–2024).....	15
8.5 Resultat- og økonomirapport per 31. juli 2023 (halvårsrapport).....	15
8.6 Årsrapport for klagesaker inkludert klagenemndas beretning	15
8.7 Analyser av effekten av ulike ordninger	16
8.8 Rapportering på måloppnåelse	16
9 Styringsdialogen i 2023	17
9.1 Faglige dialogmøter.....	17
9.2 Etatsstyringsmøtet	17
9.3 Risikostyring	17
Oversikt over rapporteringsfrister i 2023 og frister for innspill til statsbudsjettet	18

1 Innledning

Vi viser til Innst. 12 S (2022–2023) og Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet. Lånekassen må sette seg inn i føringene gitt i disse dokumentene. Med forbehold om budsjettendringer i løpet av 2023 stilles de midler som er angitt i dette tildelingsbrevet til Lånekassens disposisjon. Alle mål og krav Lånekassen er ansvarlig for, må planlegges og realiseres innenfor de angitte rammer.

I dette tildelingsbrevet meddeles Stortingets budsjettvedtak, økonomiske rammer og en nærmere beskrivelse av Kunnskapsdepartementets prioriteringer for og styring av Lånekassen i 2023. Øvrige tildelinger og nye føringer gjennom året vil bli formidlet i supplerende tildelingsbrev.

2 Kunnskapssektorens målbilde

Kunnskapsdepartementet har nytt målbilde fra 2023. De tre overordnede målene for kunnskapssektoren er:

- Kunnskap legger grunnlag for demokrati, velferd, omstilling og bærekraft
- Samfunnet og arbeidslivet har tilgang på relevant kompetanse
- Kunnskapssektoren utjevner sosiale og geografiske forskjeller

De tre hovedmålene beskriver samfunnsoppdraget til Kunnskapsdepartementet og blir utdypet gjennom undermål for de ulike politikkområdene.

- Flere synlige og fremragende forskningsmiljøer
- Flere deltar i internasjonale lærings- og forskningsmiljøer
- Kunnskapssektoren har tilbud av høyere kvalitet
- Kompetanseheving og livslang læring er mer tilgjengelig for alle over hele landet
- Sterkere felles opplærings- og utdanningsmiljøer som fremmer inkludering, motivasjon og mestring
- Medarbeidere i kunnskapssektoren har mer relevant kompetanse
- Opplæring og utdanning som gir flere relevant kvalifisering
- En mer samordnet og tidligere innsats for alle barn og unge

Virksomhetene spiller en viktig rolle for å nå målene. Det fordrer også godt samspill mellom Kunnskapsdepartementets underliggende virksomheter og at alle bidrar til hverandres måloppnåelse.

Lånekassen må derfor gjøre seg kjent med det samlede målbildet med overordnede mål og undermål slik det er presentert i hovedinnledningen i Prop. 1 S (2022–2023).

Kunnskapsdepartementet har valgt ut noen av målene og fastsatt hvilke som skal gjelde for tildelingene under programkategori 07.80, se Prop. 1 S (2022-2023).

3 Mål og styringsparametere for 2023

Utdanningsstøtten skal bidra til like muligheter til utdanning, til å sikre tilgang til kompetanse i samfunnet og til at utdanningen skjer under tilfredsstillende arbeidsforhold, jf. utdanningsstøtteleven § 1. Videre forventer departementet at Lånekassen arbeider i tråd med overordnede føringer og prioriteringer på feltet, jf. pkt. 4 nedenfor.

For å oppfylle utdanningsstøttelevens formål har Kunnskapsdepartementet fastsatt følgende mål og styringsparametre for Lånekassen:

Mål for 2023 og styringsparametere knyttet til overordnede mål:

Like muligheter til utdanning gjennom finansiering av den enkeltes og samfunnets kompetansebehov	1.1.	Treffer sikker finansiering av utdanningskostnader og livsopphold	Årlig
	1.2	Tilrettelegge for samfunnets nåværende og fremtidige kompetanseutvikling	Årlig
	1.3	Tilgang til relevant finansiering ut ifra den enkeltes kompetansebehov	Årlig
Mål 2	Nr.	Styringsparameter	Rapporteringshyppighet
En enklere hverdag for alle i utdanning og alle med utdanningslån	2.1	Helhetlige, enkle og raske tjenester, og profesjonell og effektiv saksbehandling.	Halvårlig
	2.2	Finansiering til studiestart	Halvårlig

4 Overordnede utfordringer og prioriteringer

Utvikling av fremtidig politikk

Regjeringen har ambisjoner knyttet til bl.a. utdanningspolitikk, kompetansepolitikk, distriktpolitikk, og barne- og familiepolitikk for inneværende periode. I 2023 vil både nye politiske satsinger og oppfølging av utredninger, stortingsmeldinger og proposisjoner påvirke og fordre bidrag fra virksomhetene i utdannings- og forskningssektoren.

Regjeringen har igangsatt en tillitsreform som vil påvirke statlige virksomheter – også i kunnskapssektoren. Tillitsreformen har som mål å gi mer velferd og bedre tjenester til innbyggerne gjennom å la de ansatte i virksomhetene få større frihet til å løse oppgavene.

4.1 Prioriterte oppgaver og oppdrag

Lånekassens faglige rådgivningsrolle

Lånekassen har en faglig uavhengighet i forvaltning av utdanningsstøtteordningene, men er også en viktig faglig rådgiver for departementet. KD forventer at Lånekassen analyserer og sikrer gode resultater og effekter av ordninger og tjenester de forvalter, samt at direktoratet bidrar til et godt kunnskapsgrunnlag for politikktutforming. Lånekassens bidrag til departementets budsjettarbeid, regelverksarbeid, stortingsmeldinger og andre sentrale prosesser i kunnskapssektoren er viktige for at departementet skal lykkes med politikktutvikling og god forvaltning på sitt ansvarsområde. KD har forventninger til resultatene og effektene av Lånekassens innsats. Gitt den økonomiske situasjonen forventer departementet at Lånekassen prioriterer sine ressurser godt og innretter virksomheten for å oppfylle målene som er satt både for virksomheten og for kunnskapssektoren.

Lånekassen skal i 2023 fortsette å bygge kompetansen som trengs både for å forvalte utdanningsstøtteordningene i tråd med utdanningsstøttelovens formål, og for å gi faglig funderte, kunnskapsbaserte og relevante råd til departementet. Lånekassens erfaring er viktig i en kunnskapsbasert videreutvikling av utdanningsstøtteordningene, men også for å gi departementet råd om videreutvikling av utdanningspolitikken generelt.

Departementet forventer at Lånekassen som direktorat for utdanningsstøtte utvikler og vedlikeholder et kunnskapsgrunnlag om studentøkonomi og effekter av utdanningsstøtteordningene.

Samhandling og samarbeid med andre virksomheter, kunnskapsinnhenting og dialog med departementet er også sentralt for å gi gode råd. Som en del av Lånekassens rolle som rådgiver for departementet, forventer departementet at Lånekassen samarbeider med Kunnskapsdepartementets øvrige underliggende virksomheter, men også andre relevante aktører som Arbeids- og velferdsdirektoratet og Skatteetaten.

Utdanningsstøtteordningen skal bidra til like muligheter til utdanning for alle. Ulike grupper i samfunnet bruker Lånekassen, og har forskjellige behov for informasjon og veiledning. Noen elementer i ordningen skal virke rekrutterende til visse utdanninger, som for eksempel ordningene for utstyrsstipend og sletting av gjeld for lærere. Effektene av nye ordninger og styrking av eksisterende ordninger avtar over tid og er derfor avhengig av kontinuerlig kommunikasjonsarbeid, ifølge en effektevaluering av gjeldsslette for tiltakssonen ([Vista Analyse 2022](#)). Lånekassen har påvist at utnyttelsesgraden for utstyrsstipendet kunne vært høyere. Departementet ønsker at flere skal kunne benytte seg av rettighetene sine til utdanningsstøtte. Departementet ber Lånekassen vurdere hvordan informasjon om ordningene kan tilpasses ulike grupper som ikke selv oppsøker informasjon på nettsidene.

Oppdrag om utdanningsstøtte til fleksible utdanninger for voksne

Lånekassen har i flere år arbeidet med en mer fleksibel utdanningsstøtteordning tilpasset behovene til voksne i jobb, med mer fleksibel utbetaling og som også gjelder for utdanninger som er kortere enn ett semester. Regjeringen vil at også kortere utdanningstilbud kan gi rett til lån innen utgangen av 2024. Med denne endringen vil voksne som tar fleksible

utdanninger få tilgang til et lån uten stipenddel, med løpende rente. Lånet blir tilgjengelig uavhengig av inntekten til den enkelte. Utdanningsstøtteordningene skal med dette bli bedre tilpasset ulike grupper studenter for å gi flere mulighet til å ta utdanning og stimulere etterspørselen etter arbeidslivsrelevante og korte utdanninger. Lånekassen må derfor bygge om saksbehandlingssystemet sitt slik at lån til fleksible utdanninger kan tas ut uavhengig av når og hvor lenge studenten har tenkt å studere. Lånekassen skal i 2023 arbeide videre med å tilpasse sine systemer til en mer fleksibel utdanningsstøtteordning, og med veiledning om ordningen rettet mot sektoren.

En hovedutfordring i det norske arbeidsmarkedet er ubalanse mellom den kompetansen arbeidslivet etterspør og den kompetansen arbeidssøkerne har. Utdanning er et stadig viktigere tiltak for å få flere til å få jobb og stå i jobb. I mange tilfeller kan voksne med omstillingsbehov ha rett til ytelser til livsopphold både fra Lånekassen og fra Nav, men kunnskapen om grenseflatene mellom disse ytelsene er begrenset. Ytelsene kan være samordnet, men også utelukke hverandre. Departementet ber Lånekassen kartlegge grenseflatene mellom utdanningsstøtteordningen og ytelser etter folketrygdloven relatert til implementering av ny utdanningsstøtte til fleksible utdanninger for voksne.

Oppdrag om samarbeid med Skatteetaten i programmet «Fremtidens innkreving»

Lånekassen er etablert som en viktig samarbeidspartner i programmet Fremtidens innkreving som ledes av Skatteetaten. Tiltaket vil legge til rette for å samordne og modernisere systemporteføljen, prosessene og regelverket på innkrevingsområdet i Skatteetaten, slik at prosessene og regelverket blir mer brukervennlige. Programmet er en tverrsektoriell satsing med Lånekassen, politiet, Nav, Brønnøysundregistrene og Skatteetaten som deltakere. Lånekassen samarbeider med Skatteetaten om å utvikle bedre sammenhengende tjenester. Lånekassen deltar i tverretatlig programstyre og bisitter Kunnskapsdepartementet i det tverrdepartementale kontaktforumet ledet av Finansdepartementet. Lånekassen har i 2022 bidratt med innspill til Finansdepartementets høringsutkast til ny innkrevingslov, og arbeidet med denne loven vil også fortsette i 2023.

Programmet er planlagt gjennomført i tre steg over perioden 2022-2028. I 2023 skal Lånekassen bistå programmet med utarbeidelse av satsingsforslaget for steg 2 (2025-2026) der tiltak for å forebygge betalingsmislighold skal nærmere beskrives. Lånekassens arbeid er finansiert innenfor økonomiske rammen fastsatt for «Fremtidens innkreving». Lånekassen skal rapportere til programmet og til departementet i henhold til etablerte prosedyrer. For 2023 ligger finansiering av dette oppdraget hos Skatteetaten, og departementet vil komme tilbake til saken i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2023.

Oppdrag om strategi for modernisering av Lånekassens kjernesystemer

Lånekassen har gjennomført en vurdering av status for dagens kjernesystemer. Den viser at det er et behov for å planlegge modernisering eller erstatning av kjernesystemene. Sikre og effektive IT-systemer er helt avgjørende for at Lånekassen skal kunne levere godt tilpassede tjenester til sine brukere, samt innfri på målene som Kunnskapsdepartementet har fastsatt for virksomheten. KD ber derfor Lånekassen om å sette i gang et arbeid for å utvikle en strategi for modernisering av kjernesystemene, med mål om å levere et budsjettinnspill til 1.

november 2023. Oppdraget må gjennomføre en forankring av satsingen hos Digitaliseringsrådet og vurdere en ekstern kvalitetssikring.

Oppdrag om ny utdanningsstøtte til videregående opplæring

I forbindelse med behandlingen av Meld. St. 21 (2020-2021) *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden* besluttet Stortinget å endre retten til videregående opplæring (VGO) fra ungdomsrett og voksenrett til en fullføringsrett. Fullføringsretten skal etter planen bli innført fra skolestart 2024, dersom Stortinget slutter seg til regjeringens forslag til ny opplæringslov. Dette innebærer også at vilkårene for utdanningsstøtte skal justeres fra 2024-2025. Den stipendbaserte ordningen for unge i VGO er i dag dårlig egnet for voksne uten fullført VGO. Utdanningsstøtteordningen må derfor tilpasses slik at den fortsetter å være en relevant finansieringskilde for livsopphold for voksne som ikke har fullført videregående opplæring, gjennom å øke likviditeten for de fleste unge voksne sammenlignet med dagens ordning. Lånekassen skal i 2023 arbeide videre med forslag til endringer i utdanningsstøtteordningen slik at vilkåret om ungdomsrett til VGO erstattes med vilkår om ikke fullført VGO. I tillegg må aldersgrensen for den stipendbaserte ordningen endres slik at flere voksne får tilgang til lånebasert ordning. Det vil også være aktuelt med en overgangsordning for elever som er i gang med et utdanningsløp i innføringsåret.

Oppdrag om samarbeid med Helsedirektoratet om inntektsgrenser

Helsedirektoratet har fått i oppdrag å utrede om det kan utvikles ordninger som kan bidra til å mobilisere personellressurser raskt til helse- og omsorgstjenesten. Utredningen skal blant annet omfatte bruk av studenter i helsefag. Som følge av covid-19-pandemien ble det innført et midlertidig unntak fra inntektsgrensene i Lånekassen for studenter som arbeider i helse- og omsorgssektoren. Unntaket gjelder i 2020, 2021 og 2022. Helsedirektoratet har vært i kontakt med Kunnskapsdepartementet om oppdraget og har vurdert unntaket fra inntektsgrenser til å kunne være et viktig bidrag for å bl.a. tilgjengeliggjøre bruk av studenter ved eventuelle kriser. Lånekassen bes om å samarbeide med Helsedirektoratet om en gjennomgang av erfaringene med ordningen med midlertidig unntak fra inntektsgrenser under pandemien. Lånekassen bes også om å samarbeide med Helsedirektoratet om forslag til mulige regelverksendringer for at studenter effektivt skal kunne tilgjengeliggjøres i en krise.

Oppdrag om mislighold av utdanningslån

Lånekassen har gjennomført en analyse av hvilke grupper som særlig har utfordringer med å betale tilbake lån og der krav blant annet oftere også går til tvangsinnndriving. Analysen har vist at gruppen dette omfatter spesielt gjelder unge menn, som får lån til å gjennomføre grunnskole eller videregående opplæring, og som også gjerne har minoritetsbakgrunn og kort botid i Norge. Lånekassen bes lage et opplegg med et begrenset forsøk med vekt på en noe mer individuell veiledning for denne gruppen for å sikre bedre kunnskap om de krav som stilles i lovverket. Målet vil være at færre krav for denne gruppen blir gjenstand for tvangsinnndriving med de, ofte ikke ubetydelige, ekstra kostnader dette medfører spesielt for støttemottakere, men også for innkrevingsmyndigheten.

Endringer i Lånekassen

Fra og med 1.1. 2023 endrer Kunnskapsdepartementet styringsmodell for Lånekassen, slik at den blir likere det som ellers er vanlig for statlige virksomheter. Lånekassen er et direktorat under Kunnskapsdepartementet og slike forvaltningsorganer skal som hovedregel ikke ha et styre. Lånekassen har hatt et styre siden oppstarten i 1947, men har siden utviklet seg til å bli et direktorat som gir faglige råd. Ved å avvikle styret likebehandles Lånekassen med andre direktorater. Styreordningen avvikles fra og med 31.12.2022, og det legges ikke opp til noen ytterligere endring i Lånekassens samfunnsmandat eller oppgaveportefølje.

Kunnskapsdepartementet er opptatt av at staten viderefører dialogen med elev- og studentorganisasjonene. Departementet ber om at Lånekassen oppretter et brukerråd med jevnlig møter for å ivareta denne dialogen. Departementet legger til grunn at Lånekassen viderefører et honorar tilsvarende styrehonoraret til alle organisasjonene for å delta i rådet, og at også Organisasjon for norske fagskolestudenter inkluderes i rådet. Rådet skal da bestå av Norsk studentorganisasjon (NSO), Association of Norwegian Students Abroad (ANSA), Elevorganisasjonen (EO) og Organisasjon for norske fagskolestudenter (ONF).

4.2 Budsjett og regelverk

Lånekassen har ansvar for at regelverksendringer gjennomføres på en effektiv og sikker måte. Ansvaret for å fastsette forskriftene ligger fortsatt i departementet, men direktoratet har en sentral rolle i forarbeidet før regelverksendringer. Lånekassen har ansvar for forarbeidene til regelverksendringer, inkludert årlige utkast til høringsnotater om endring i hhv. *forskrift om utdanningsstøtte* og *forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån*. Det kan også komme tilleggsbestillinger om regelverksendringer som følge av oppdrag underveis i året.

Lånekassen skal årlig innen **15. august** sende et utkast til høringsnotater om endringer i forskrift om utdanningsstøtte og forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån, basert på oppdrag fra departementet senest innen 1. juni. I oppdraget gir departementet føringer om hvilke endringer som skal inngå i høringsnotatene. Departementet legger opp til å ha en dialog med Lånekassen om årshjul og frister for forskriftsarbeidet.

Lånekassen bes også om å årlig beregne og justere alle lån- og stipendsatser og grenser for inntekt og formue i forbindelse med behovsprøving av stipend og sletting av renter og gjeld i både forskriften om utdanningsstøtte og forskriften om tilbakebetaling av utdanningslån. Satsene skal være lagt inn i utkast til de relevante endringsforskriftene og levert innen **1. desember**.

Lånekassen skal legge frem budsjettforslag (satsinger, omdisponeringer og eventuelle forslag til budsjetttiltak) for 2025 innen **1. november 2023**. Budsjettforslaget skal gjelde både utdanningsstøttebudsjettet og eventuelle særskilte administrative tiltak, samt forslag til regeltekniske endringer i forskriften.

For utforming av budsjett- og forskriftsforslag viser vi til utredningsinstruksen. I forbindelse med de ulike budsjett rundene vil departementet komme tilbake til Lånekassen med nærmere bestillinger. De mest omfattende rundene fremgår i oversikten i kapittel 9.

4.3 Kontroll – misbruk og feil

Lånekassen skal motvirke misbruk av utdanningsstøtteordningen, og motvirke at feilaktige utbetalinger forekommer. For å redusere risikoen for misbruk av utdanningsstøtteordningen, skal Lånekassen foreta nødvendige kontroller på fagområdet. Omfang av kontrollene, og hvilke ordninger som kontrolleres, skal være basert på en risikovurdering i Lånekassen, og størrelsen på beløpene.

5 Tildeling av midler

Stortinget vedtok 14. og 21. desember 2022 bevilgningene på postene under Kunnskapsdepartementets kapitler i statsbudsjettet for 2023. Det vises til Innst. 5 S (2022-2023), Innst. 12 S (2022–2023) og Prop. 1 S (2022–2023) for Kunnskapsdepartementet.

Tabellen under viser tildelinger som stilles til disposisjon for Lånekassen i 2023. Departementets tildeling gis med forbehold om at Stortinget kan vedta budsjettendringer i 2023.

(i 1 000 kroner)

Kap./post	Postbenevnelse	Bevilgning	Disponeres av KD	Tildeling til Lånekassen
<i>Kap. 2410</i>	<i>Statens lånekasse for utdanning</i>			
Post 01	Driftsutgifter	418 306		418 306
Post 45	Større utstyrsinnkjøp og vedlikehold, kan overføres, kan nyttes under post 01	15 610		15 610
Post 50	Avsetning til utdanningsstipend, overslagsbevilgning	8 700 408	8 700 408	
Post 70	Utdanningsstipend, overslagsbevilgning	3 857 257		3 857 257
Post 71	Andre stipend, overslagsbevilgning	555 604		555 604
Post 72	Rentestøtte, overslagsbevilgning	2 727 801		2 727 801
Post 73	Avskrivninger, overslagsbevilgning	918 015		918 015
Post 74	Tap på utlån	415 500		415 500
Post 90	Økt lån og rentegjeld, overslagsbevilgning	38 153 436		38 153 436
	Sum kap. 2410	55 761 937		47 061 529
<i>Kap. 5310</i>	<i>Statens lånekasse for utdanning</i>			
Post 04	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	5 000		5 000
Post 29	Termingebyr	1 938		1 938
Post 89	Purregebyr	78 555		78 555
Post 90	Redusert lån og rentegjeld	13 410 403		13 410 403
Post 93	Omgjøring av studielån til stipend	7 925 645		7 925 645
	Sum kap. 5310	21 421 541		21 421 541

<i>Kap. 5617</i>	<i>Renter fra Statens lånekasse for utdanning</i>		
Post 80	Renter	9 714 332	9 714 332
	Sum kap. 5617	9 714 332	9 714 332

Lånekassen må søke om overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023 på kap. 2410, post 01 innen 1. februar 2023. Eventuelle overføringer vil bli tildelt i et tillegg til tildelingsbrev våren 2023. Helårsvirkningen av lønnsoppgjøret i 2022 er lagt inn i tildelingen for 2023, men det er ikke lagt inn noe for lønnsregulering i 2023. Bevilgning for dette behandles som egen sak av Stortinget etter lønnsoppgjøret våren 2023, og eventuelt supplerende tildeling kan forventes høsten 2023.

Endringer i utdanningsstøtteordningen som følge av Stortingets vedtak, fremkommer i forskriften om utdanningsstøtte og forskriften om tilbakebetaling av utdanningslån 2023. Forskriftene oversendes når de er fastsatt. Se for øvrig omtale i Prop. 1 S (2022–2023).

Lånekassens økonomiforvaltning skal være i henhold til gjeldende regelverk og instruks, jf. bl.a. bevilgningsreglementet, veilederen i statlig budsjettarbeid, reglement for økonomistyring i staten med tilhørende bestemmelser og virksomhets- og økonomiinstruks for Statens lånekasse for utdanning, fastsatt 10. oktober 2017. Disponeringen av budsjettet skal samsvare med Stortingets vedtak og departementets tildeling.

5.1 Kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning

Post 01 Driftsutgifter

Tildelingen på driftsposten skal dekke alle utgifter til lønn og øvrig drift av virksomheten. For nærmere omtale av posten, se Prop. 1 S (2022–2023). Tildelingen på posten inkluderer:

- en reduksjon med 0,4 mill. kroner som følge av utviklingskostnader i sammenheng med forskriftsendringer tidligere år
- en økning på 2,7 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon på post 45 til utvikling av nytt saksbehandlingssystem i Lånekassen
- en økning på 0,5 mill. kroner til utviklingskostnader som følge av endringer i satsene for utstyrsstipend for yrkesfag
- en reduksjon på 0,5 mill. kroner som følge av endrede jobbreisevaner

Departementet gjør oppmerksom på følgende i Prop. 1 LS (2022–2023), pkt. 5.1.4, sist avsnitt: «Det er satt av et sjablonmessig beløp som skal dekke økt arbeidsgiveravgift hos arbeidsgivere i offentlig sektor, se punkt 2.4.17 i Prop. 1 S (2022–2023). I Revidert nasjonalbudsjett 2023 vil regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til konkrete endringer på kapittel og post.»

Post 45 Større utstyrsinnkjøp og vedlikehold

Tildelingene under posten finansierer større utstyrsinnkjøp og vedlikehold. Tildelingen på posten inkluderer 10 mill. kroner til å fortsette arbeidet med en ny teknisk modul i Lånekassen, slik at systemet er bedre tilpasset voksne som trenger økonomisk støtte for å ta korte utdanningstilbud. Tildelingen inkluderer også utviklingskostnader på 5,6 mill. kroner ifm. tilpasninger til fullføringsreformen og utvidet rett til videregående opplæring.

5.2 Øvrige poster på kap. 2410

Stikkordsfullmaktene på post 50, 70, 71, 72, 73 og 90 fremgår av tabellen over og delegeres fra departementet til Lånekassen i forbindelse med tildelingene. Overslagsbevilgninger opphever ikke plikten Lånekassen har til å be om tilleggsbevilgninger eller å be om reduserte bevilgninger. For nærmere omtale av postene på kap. 2410, se Prop. 1 S (2022–2023).

5.3 Kap. 5310 Statens lånekasse for utdanning

For omtale av postene på kap. 5310, se Prop. 1 S (2022–2023).

5.4 Kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning

For omtale av post 80 på kap. 5617, se Prop. 1 S (2022–2023).

6 Fullmakter

6.1 Fullmakter i tilknytning til Stortingets budsjettvedtak

Kunnskapsdepartementets fullmakt til å gi tilsagn om å utbetale lån og stipend for første halvår 2024 etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2023, jf. kap. 2410, postene 70, 71, 72 og 90, samt kap. 5617, post 80, delegeres til Lånekassen. Se tilsagnsfullmakt nr. 3 i Innst. 12 S (2022–2023), jf. Prop. 1 S (2022–2023).

Kunnskapsdepartementets fullmakt til å gi tilsagn om å omgjøre lån til stipend første halvår 2024 etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2023, jf. kap. 2410, post 50, delegeres til Lånekassen. Se tilsagnsfullmakt nr. 4 i Innst. 12 S (2022–2023), jf. Prop. 1 S (2021–2022).

Kunnskapsdepartementet gir Lånekassen fullmakt til å inntektsføre utestående midler mot Konverteringsfondet i samme periode som konvertering av lån til stipend gjøres, og mot Lånekassens mellomværende med statskassen, jf. Prop. 1 S (2022–2023) vedtak VII. Mellomværendet utlignes i påfølgende periode når oppgjøret blir overført fra Konverteringsfondet.

6.2 Videredelegering av fullmakter delegert fra Kongen og Finansdepartementet

Kunnskapsdepartementet delegerer følgende fullmakter til Lånekassen for budsjettåret 2023:

- nettoføre ved utskifting av utstyr på post 01, slik at inntekter fra salg av brukt utstyr kan føres på post 01, jf. punkt 2.2 i rundskriv R-110
- inngå leieavtaler og avtaler om kjøp av tjenester utover budsjettåret, jf. punkt 2.3 i rundskriv R-110
- overskride tildelingen på post 01 med inntil 2 prosent av bevilgningen mot tilsvarende merinntekter, jf. punkt 2.4 i rundskriv R-110
- omdisponere inntil 5 pst. av bevilgningen under post 01 til post 45, jf. punkt 2.5 i rundskriv R-110
- overskride driftsbevilgningen med inntil 5 pst. til investeringsformål, mot tilsvarende innsparing i 3 etterfølgende budsjettår, jf. punkt 2.6 i rundskriv R-110

Fullmaktene må disponeres i tråd med vilkårene Finansdepartementet har satt i rundskriv R-110.

6.3 Fullmakt til å utbetale erstatning som følge av krav mot staten

Kunnskapsdepartementet gir Lånekassen fullmakt til å belaste kapittel 471 Statens erstatningsansvar og Stortingets rettferdsvederlagsordning, post 71 Erstatningsansvar m.m. for erstatninger som er omfattet av rundskriv G-01/2017 fra Justis- og beredskapsdepartementet. Departementet presiserer at Lånekassen er ansvarlig for at vilkårene for å utgiftsføre erstatningsutbetalinger på kap. 471 post 71 er oppfylte i henhold til rundskrivets bestemmelser, og at Justis- og beredskapsdepartementet varsles i henhold til rundskrivets punkt 4.

7 Andre føringer

7.1 Regjeringens fellesføringer til alle statlige virksomheter

Lærlinger og studenter

Statlige virksomheter skal ha lærlinger tilknyttet seg. Virksomheter med mer enn 30 ansatte skal til enhver tid ha minst en lærling, og større virksomheter skal ha flere enn en lærling. Virksomheten skal også hvert år vurdere om det er mulig å tilby opplæring i nye lærefag og om antall lærlinger kan økes. Alle statlige virksomheter skal knytte seg til opplæringskontoret OK stat eller et annet opplæringskontor. I tillegg ber vi om at virksomheten arbeider for å ta imot studenter i praksis i tråd med intensjonene i Meld. St. 16 (2020-2021) Utdanning for omstilling – økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning.

I årsrapporten for 2023 skal virksomheten rapportere følgende: Antall lærlinger, om det er vurdert å øke antall lærlinger og eventuelt innenfor hvilke fag samt hvilket opplæringskontor virksomheten er tilknyttet. Virksomheten skal også rapportere på arbeidet med å ta imot studenter i praksis. Virksomheter som ikke har oppfylt kravene, må redegjøre for årsaken til dette og for hva de har gjort for å oppfylle kravene.

2. Redusere konsulentbruken

Arbeidet med effektivisering utgjør en integrert del av den ordinære styringsdialogen mellom departement og virksomhet og følger de alminnelige prinsippene for styring i staten. Lånekassen skal arbeide for å redusere konsulentbruken på områder der det ligger til rette for å benytte interne ressurser og kompetanse. Utover informasjons- og holdningskampanjer skal tjenester fra kommunikasjonsbransjen som hovedregel ikke benyttes. Lånekassen skal i årsrapporten for 2023 rapportere om konsulentbruken, herunder iverksatte tiltak og konkrete resultater i arbeidet med å følge opp fellesføringen. Dersom det er fagområder og/eller kompetanseområder i virksomheten der en benytter konsulenter i særlig grad, skal bakgrunnen for dette omtales nærmere. Lånekassen skal som en del av rapporteringen også gi en overordnet omtale av ev. kjøp av konsulenttjenester fra kommunikasjonsbransjen (alle typer kommunikasjonstjenester) i 2023 og opplyse om totalbeløp for kjøp av slike tjenester.

3. Virksomheter skal vurdere mulighetene for desentralisert arbeid og legge til rette for dette der det er formålstjenlig.

Lånekassen skal vurdere muligheter for økt bruk av desentralisert arbeid, med det formål å oppnå mer desentralisering av statlige arbeidsplasser og styrke lokale fagmiljø, som kan gi distriktpolitisk gevinst. Dette vil være særskilt aktuelt i forbindelse med utlysning av stillinger, men kan også være aktuelt for allerede ansatte som ønsker dette. Slikt desentralisert arbeid bør fortrinnsvis kombineres med muligheten til å tilhøre et lokalt kontorfellesskap der det er tilgjengelig. Dersom økt bruk av desentralisert arbeid ikke lar seg gjennomføre i virksomheten, skal dette begrunnes særskilt. Eksempler på dette vil være dersom det medfører at virksomheten ikke kan levere godt på sine hovedoppgaver. Lånekassens ledelse har ansvar for å legge rammene rundt hvordan økt bruk av desentralisert arbeid skal gjennomføres i sin virksomhet etter drøftelser med ansatte og deres organisasjoner. Dette må gjøres ut fra juridisk rammeverk, arbeidsfelt, oppgaver og kompetansebehov. Lånekassen skal i årsrapporten redegjøre for sin vurdering av mulighetene for desentralisert arbeid, omfang og bruk av desentralisert arbeid i virksomheten og erfaringene med dette. Dersom virksomheten ikke har hatt økning i desentralisert arbeid eller dersom bruken har gått ned, skal det særskilt gjøres rede for årsakene til dette. Departementet skal sammenfatte rapportene fra sine virksomheter. Kommunal- og distriktsdepartementet skal på grunnlag av disse gjøre en samlet vurdering av erfaringer med slikt desentralisert arbeid i statlige virksomheter.

7.2 Føringer for Kunnskapsdepartementets underliggende virksomheter

Sikkerhet og beredskap

[Styringsdokument](#) for arbeidet med sikkerhet og beredskap i Kunnskapsdepartementets sektor skal ligge til grunn for arbeidet med samfunnssikkerhet, nasjonal sikkerhet, informasjonssikkerhet og personvern. Rapporteringskravene nedenfor gjenspeiler krav som stilles i styringsdokumentet.

Med hensyn til nasjonal sikkerhet skal de fleste virksomhetene rapportere årlig på status for sikkerhetstilstanden til Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM). Gitt den gjeldende sikkerhetssituasjonen har departementet også behov for svar på noen spørsmål som gjelder nasjonal sikkerhet.

Med et skjerpet sikkerhetsbilde forutsettes det at Lånekassen holder seg oppdatert om trusselvurderinger fra nasjonale fagmyndigheter.

Lånekassen skal i årsrapporten for 2023 rapportere om følgende:

1. Har virksomheten kartlagt egne verdier og avhengigheter? Dersom verdivurderingen ikke er gjennomført, hvilke planer har Lånekassen for dette arbeidet?
2. Når reviderte Lånekassen sist sin ROS-analyse? Hvilke områder er identifisert som de med høyest risiko for virksomheten?
3. Beskriv de viktigste læringspunktene fra krise- og beredskapsøvelser som er gjennomført i 2023.
4. Redegjør for arbeidet med å utarbeide et styringssystem for sikkerhet, herunder hvordan dette samordnes med ledelsessystem for informasjonssikkerhet og virksomhetsstyringen for øvrig. (jf. styringsdokumentets kap 7).

Oppfølging av FNs bærekraftsmål

Våren 2022 ble Meld. St. 40 (2020–2021) Mål med mening — Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030 behandlet av Stortinget. Kunnskapsdepartementet har et særlig ansvar for å følge opp bærekraftsmål 4 om god utdanning, men flere mål er relevante for kunnskapssektoren. Utdanning og forskning står sentralt i utviklingen av et mer bærekraftig og kunnskapsbasert samfunn. Lånekassen skal i årsrapporten for 2023 beskrive hvordan virksomheten bidrar til å nå bærekraftsmålene innen 2030 og gi en vurdering av eventuelle utfordringer og forslag til tiltak innen sitt ansvarsområde.

7.3 Andre føringer

Klima og miljø

Norge skal kutte 55 prosent av sine klimagassutslipp innen 2030. Virksomhetene underlagt Kunnskapsdepartementet skal gjøre sin del og være ledende så langt det lar seg gjøre i dette arbeidet.

Likestilling og mangfold

Det forventes at virksomhetene underlagt KD jobber systematisk med å sikre likestilling på alle nivåer i virksomheten. Det forventes også at virksomhetene jobber systematisk med hvordan man skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen, og arbeider aktivt med tiltak for å rekruttere bredt og mangfoldig på alle nivåer i organisasjonen.

8 Rapportering

8.1 Rapportering på overordnede mål

Lånekassen skal, ved behov og på eget initiativ, melde til KD om eventuelle avvik og uønskede hendelser av tilstrekkelig alvorlighetsgrad, for eksempel saker fra Sivilombudsmannen og i rettsapparatet.

Lånekassen skal i årsrapporten rapportere på begge mål med tilhørende styringsparametere.

8.2 Årsrapport

Lånekassen skal årlig utarbeide en årsrapport til Kunnskapsdepartementet. Det vises til retningslinjer fra Finansdepartementet (R-115) og veileder fra Direktoratet for økonomistyring (DFØ) for krav til innholdet i årsrapporten. Finansdepartementet har oppdatert rundskriv R-114 om bruk av de statlige regnskapsstandardene (SRS), som alle statlige virksomheter skal ta i bruk innen 2027. Lånekassen fører regnskap etter kontantprinsippet. Årsrapport for 2022 skal utarbeides og sendes til departementet innen **15. mars 2023**. Årsrapporten skal også oversendes Riksrevisjonen elektronisk.

Når det gjelder krav til årsavslutning av virksomhetens regnskap og frister for innrapportering til Direktoratet for økonomistyring, viser vi til det årlige rundskrivet fra Finansdepartementet (Rundskriv – Statsregnskapet – Årsavslutning og frister for innrapportering). Departementet ber om at direktoratet i årsrapporten gir en kort

redegjørelse for større avvik mellom tildelt beløp og regnskapsført beløp. Se for øvrig punkt 7.1 og 7.2, samt årlig rundskriv fra Finansdepartementet for rapportering på fellesføringer for 2023.

Lånekassen må i årsrapporten redegjøre for status for likestilling i virksomheten i tråd med redegjørelsesplikten. Endringer i likestillings- og diskrimineringsloven trådte i kraft 1. januar 2020, og innebærer at aktivitets- og redegjørelsesplikten for arbeidsgivere og offentlige myndigheter styrkes.

8.3 Publisering av årsrapport, årsregnskap og tildelingsbrev

Årsrapporten, årsregnskapet, tildelingsbrevet og ev. tillegg til tildelingsbrev skal publiseres på Lånekassens nettside, jf. bestemmelser om økonomistyring i staten pkt. 2.3.2 og 2.3.3. Tildelingsbrevet, inkludert signert oversendelsesbrev, publiseres på Lånekassens nettsider innen én uke etter at det er mottatt. Årsrapporten og årsregnskapet skal publiseres innen **1. mai 2023**.

Lånekassen bes også om å publisere Riksrevisjonens revisjonsberetning så snart denne foreligger.

8.4 Innspill til Prop. 1 S (2023–2024)

Vi ber om at Lånekassen utarbeider innspill til departementets rapportering om Lånekassens virksomhet og resultater i Prop. 1 S (2023–2024). Rapporteringen i budsjettforelegget til Prop. 1 S for 2024 gjelder 2022. Teksten skal være på den målformen proposisjonen skrives på. Fristen for innspill om driftsbudsjettet (kap. 2410 post 01) er **20. april 2023**.

Lånekassen skal også rapportere på endringer i støttebudsjettet (relevante poster på kap. 2410, 5310 og 5617). Fristen for innspill om erfaringer knyttet til endringer gjort på støttebudsjettet er **1. mai 2023**.

8.5 Resultat- og økonomirapport per 31. juli 2023 (halvårsrapport)

Resultatrapporten skal gi status per 31. juli 2023 samt prognoser for forventede resultater for hele 2023. Oppnådde resultater skal vurderes ut fra mål og styringsparametere satt for Lånekassen. Ev. avvik skal forklares, og ev. igangsatte eller planlagte tiltak for å redusere avvik skal omtales.

Lånekassen skal også redegjøre helt kort for overordnede risikovurderinger iht. pkt. 9.3 dersom risikoene er nevneverdig endret siden det Lånekassen har presentert på etatsstyringsmøtet. Resultatrapporten skal oversendes KD innen **1. september 2023**.

Det skal også utarbeides en økonomirapport med status per 31. juli og prognoser for 2023 på postnivå for kap. 2410 post 01. Virksomheten skal kommentere eventuelle avvik og faseforskyvninger. Økonomirapporten skal sendes til departementet innen **1. september 2023**, dvs. samtidig med resultatrapporten.

8.6 Årsrapport for klagesaker inkludert klagenemndas beretning

Departementet ønsker at Lånekassen foretar en gjennomgang av klagesaksbehandlingen.

I tillegg skal klagenemnda fra og med 2023 årlig utarbeide en årsrapport til departementet. Lånekassen har sekretariatsfunksjon for klagenemnda. Årsrapporten skal inneholde klagenemndas beretning med vurderinger av sitt arbeid i 2023, samt utvikling i og oversikt over klagesaker. Årsrapporten skal sendes departementet innen **15. mars 2024**.

8.7 Analyser av effekten av ulike ordninger

Ved større regelendringer og innføring av nye ordninger skal Lånekassen alltid sikre et tilstrekkelig godt datagrunnlag slik at det kan rapporteres til departementet om effekter og virkninger av nye ordninger. Det kan også være behov for rapportering på etablerte ordninger, grad av måloppnåelse og effekter av ordningene. Slike rapporteringer kan gjøres etter bestilling fra departementet eller på eget initiativ fra Lånekassen. Se også punkt 8.4 for ordninger som særlig må vurderes i forbindelse med rapporteringen for 2023 til Prop. 1 S (2032–2024).

8.8 Rapportering på måloppnåelse

Arbeidet med målene er grunnleggende for Lånekassens leveranser til sine brukere, departementet og allmennheten. Lånekassen må derfor rapportere om og vurdere måloppnåelsen på mål og styringsparametere, som angitt i måltabell, jf. krav om rapportering under del 3 i tildelingsbrevet. Rapporteringen skal vise hvordan Lånekassen arbeider for å nærme seg måloppnåelse i et langsiktig perspektiv. Departementet ønsker at Lånekassen har oppmerksomhet på følgende områder i rapporteringen på overordnede mål, med tilhørende styringsparametere:

Mål 1: Like muligheter til utdanning gjennom finansiering av den enkeltes og samfunnets kompetansebehov

Når det gjelder mål 1 ønsker departementet at Lånekassen rapporterer kvalitativt om og vurderer måloppnåelsen på dette målet, jf. krav om rapportering på styringsparametere.

Styringsparameter 1.1:

Treffsikker finansiering av utdanningskostnader og livsopphold

- Lånekassen skal rapportere kvalitativt på denne styringsparameteren.

Styringsparameter 1.2:

Tilrettelegge for samfunnets nåværende og fremtidige kompetanseutvikling

- Lånekassen skal rapportere kvalitativt ved å redegjøre for større regelendringer og innføring av nye ordninger og mulige konsekvenser av disse.

Styringsparameter 1.3:

Tilgang til relevant finansiering ut ifra den enkeltes kompetansebehov

- Lånekassen skal rapportere kvalitativt ved å beskrive innsats på området for ulike brukergrupper.

Mål 2: En enklere hverdag for alle i utdanning og alle med utdanningslån

For mål 2 ønsker departementet at Lånekassen rapporterer både kvantitativt og kvalitativt om og vurderer måloppnåelsen på dette målet, jf. krav om rapportering på styringsparameterne.

Styringsparameter 2.1:

Helhetlige, enkle og raske tjenester, samt profesjonell og effektiv saksbehandling

- Lånekassen skal rapportere kvantitativt på utvikling i behandlingstid, produksjonskvalitet, prioritering og effekter av utviklingstiltak, og brukertilfredshet.

Styringsparameter 2.2:

Finansiering til studiestart

- Lånekassens skal rapportere på andel/antall utbetalinger på gitte måletidspunkt, samt beskrive tiltak for å sikre måloppnåelse.

9 Styringsdialogen i 2023

9.1 Faglige dialogmøter

Departementet og Lånekassen skal jevnlig ha egne faglige kontaktmøter om aktuelle regelverksaker. Det innkalles til øvrige fagmøter ved behov.

9.2 Etatsstyringsmøtet

Kunnskapsdepartementet vil innkalle til etatsstyringsmøte mellom departementet og Lånekassen i april/mai 2023.

9.3 Risikostyring

Målene for Lånekassens virksomhet er beskrevet over. Risikovurderinger er en integrert del av departementets mål- og resultatstyring. Lånekassen skal gjøre selvstendige vurderinger av risiko for avvik i måloppnåelsen. Følgende forhold skal inngå i Lånekassens styring:

- Omtale og vurdering av risiko, sannsynligheten for avvik, konsekvenser av dette og avvikets vesentlighet knyttet til virksomhetens måloppnåelse.
- En vurdering av risiko for at utdanningsstøtte eller betalingslettelser er gitt til elever, studenter eller tilbakebetalere uten å være i samsvar med utdanningsstøtteloven med forskrifter, og en vurdering av eventuelle tiltak.
- En generell vurdering av toleranse for risiko og en vurdering av om tiltak skal iverksettes for å redusere risiko til et akseptabelt nivå.
- Risikoreduserende tiltak må gjennomføres innenfor Lånekassens ressursramme.

Lånekassen skal legge ved risikovurderinger for inneværende år sammen med årsrapporten, og presentere disse på etatsstyringsmøtet. I halvårsrapporten skal Lånekassen kort presentere oppdaterte risikovurderinger og redegjøre for hvordan disse ligger til grunn for virksomhetsstyringen i 2023.

Oversikt over rapporteringsfrister i 2023 og frister for innspill til statsbudsjettet

Nedenfor er en oversikt over hovedtrekkene i den formaliserte kontakten mellom Lånekassen og Kunnskapsdepartementet, samt rapporteringsfrister. Planen er tentativ og kan endres i løpet av året. KD vil sende egne bestillinger i budsjettarbeidet.

Dato	Sak	Aktivitet
10. januar: foreløpige anslag 25. januar: endelige anslag med kommentarer	Konsekvensjustering av 2024 budsjettet	Leverer innspill til KD
1. februar	Frist for å søke om overføring av ubrukt bevilgning fra 2022 til 2023	
15. mars	Revidert nasjonalbudsjett 2023	Leverer innspill til KD
15. mars	Årsrapport med regnskap / Prop. 1 S	Leverer årsrapport samt innspill til Prop. 1 S, jf. pkt. 8.2 og 8.4
Ultimo mars	Budsjettforslag 2024	Budsjetteffekter av forventet vekst i KPI for 2024
20. april	Prop. 1 S	Leverer innspill til rapport på post 01, jf. pkt. 8.4
april/mai	Etatsstyringsmøte	Møte mellom KD og Lånekassens ledelse, jf. punkt 9.2
1. mai	Prop. 1 S for 2024	Leverer innspill til rapport for 2022 for støttepostene, jf. pkt. 8.4
30. juni	Rammefordeling av 2024-budsjettet	Leverer innspill til KD
Fristen avklares i dialog	Høringsnotater om endringer i forskrift om utdanningsstøtte og forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån	Leverer utkast til høringsnotater for henholdsvis studieåret 2024-2025 og kalenderåret 2024 til KD
Primo august	Budsjettforslag 2024	Budsjetteffekter av nytt KPI-anslag for 2024
1. september	Halvårsrapport	Leverer halvårsrapporten og økonomirapporten, jf. pkt. 8.5
Ultimo september	Halvårsrapport	KD gir tilbakemelding til Lånekassen
Primo oktober	Tildelingsbrev 2024	Leverer forslag til omtale av strategiske utfordringer og satsingsområder for 2024.
10. oktober	Omgruppering/nysaldering av	Leverer innspill til KD

	2023-budsjettet	
20. oktober	Refusjonskrav for NORAD/UDI-godkjente midler ifb. kvoteordningen	Rapportere til UD beløp for refusjonskrav for NORAD/UDI-godkjente midler til KD.
1. november	Budsjettforslag 2024	Levere innspill til KD
Primo november	Tildelingsbrev 2023	KD sender utkast til Lånekassen
Medio november	Tildelingsbrev 2023	Lånekassen sender sine merknader til KD
1. desember	Forskrifter	Beregne og justere lån- og stipendsatser og grenser for inntekt og formue, samt sletting av renter og gjeld, ref. pkt. 4.5. Leverer utkast til endringsforskrift med oppdaterte satser.
Medio desember	Tildelingsbrev 2023	KD sender endelig tildelingsbrev til Lånekassen, etter stortingsbehandlingen av statsbudsjettet for 2023
15. desember	Budsjettforslag 2025	Innspill til underpostfordeling på 01-poster med prosentvis fordeling på underpost 1 Lønn og godtgjørelser og underpost 2 Varer og tjenester.